Wilrica Nieuws

Jan 2020 — jaargang 4 — nr. 1

KRING VOOR HEEMKUNDE WILRICA

Zeg het met bloemen

Op zondag 20 september gaat opnieuw de Geitestoet uit. Eén van de blikvangers van dit vijfjaarlijks spektakel is de Bloemenwagen, een realisatie van Michel Staes van de Corsogroep Mechelen.
Deze kleurrijke praalwagen herinnert aan de Wilrijkse bloemencorso's uit de beginjaren '50 waarvoor de plaatselijke bloementelers borg stonden.
In deze WilricaNieuws willen wij de rijke Wilrijkse tuinbouwgeschiedenis in de kijker plaatsen.

Bloemenwagen Geitestoet 2015 ©district Wilrijk

De Wilrijkse bloemencorso's

Onder het motto: 'Laten wij het eens met bloemen zeggen', ging in augustus 1951 een Wilrijkse bloemencorso uit. Meteen een succes van formaat.

Dit was niet de allereerste Wilrijkse corso. Bij de eeuwfeestviering van België in 1930 trok er reeds een bloemenstoet door het dorp, op initiatief van en ingericht door het gemeentebestuur. De editie van 1951 kende een ander ontstaan en was één van de resultaten van het heroplevende verenigingsleven na het oorlogsleed (en de gevolgen) van de Tweede Wereldoorlog.

Het waren de bloementelers uit de Koornbloemwijk die de handen in elkaar sloegen en vele Wilrijkse verenigingen ervan overtuigden om samen een bloemenspektakel op het getouw te zetten. Muziekmaatschappijen, enkele voetbalclubs, de lijnvissersclub, de boogschuttersvereniging, wijkcomités en middenstanders togen aan het werk om de mooiste bloemenwagen aan het publiek te kunnen voorstellen. Een parade van meer dan dertig groepen die meteen goed was voor enkele tienduizenden toeschouwers.

Het succes gaf spontaan de aanleiding om van de bloemenstoet een jaarlijks festijn te maken en er andere "bloemen"-activiteiten aan toe te voegen. Zo werden na de optocht van 1953 de praalwagens in waaiervorm op het erf van het domein Oversnes in de Oudestraat rond een houten dansvloer geplaatst. Met een heus bloemenbal als afsluiter.

"Het was een heerlijke zomeravond. De hemel stond vol sterren. Rondom ons hing de geur van duizenden bloemen. Romantische muziek van het orkest nodigde uit om te dansen. En waarom zou ik blijven toekijken. Er waren zoveel mooie meisjes. (Réginald Schuerwegen, 1953)"

Het pad van de bloementelers en stoetorganisatie liep echter niet over rozen. Een tekort aan financiële middelen verplichtte hen tot bezuinigingen. Bij de editie van 1954 telde men nog zes bloemenwagens, gelukkig vergezeld door een tiental muzikale groepen. Een jaar later trok de allerlaatste bloemencorso door de straten van Wilrijk, zonder praalwagens weliswaar, maar met een rist grote rijdende bloemtuilen. De Wilrijkse bloemisten namen voor eigen publiek afscheid in schoonheid.(gvn)

Bron: De Bist, een plein vol herinneringen, Hugo Cassauwers, Réginald Schuerwegen e.a., uitg. KvH Wilrica, 2007

©Archief Gemeente Wilrijk

©Archief Gemeente Wilrijk

Wilrijkse bloemen veroveren de wereld

De gemeente Wilrijk telde medio 19de eeuw nauwelijks 3000 inwoners, geconcentreerd in het dorpscentrum, met uitzondering van enkele kleine gehuchten. De rest van het grondgebied (1500 ha) werd ingenomen door de kasteelparken en uitgestrekte weilanden en akkers.
Vanaf 1850 maakte een deel van de macro-landbouwactiviteit plaats voor de verdere urbanisatie van de gemeente en voor de kleinschaligere tuinbouw.
Zo ruilde de familie Nagels, grootgrondbezitter op het Wilrijkse Molenveld, een deel van de weilanden in voor de "hovenierderij". Een nieuwe vorm van agrarische activiteit die een snelgroeiende populariteit kende, in de hand gewerkt door de commercialisatie van de "glazen kassen" (serres).

Het was **Frans Nagels** (1851-1932) die zich vanaf 1873 uitsluitend ging toeleggen op de kweek van bomen en bloemen en zijn landbouwgronden hiervoor aanwendde. Met succes.
Hij specialiseerde zich in het "veredelen" van boomsoorten en in de serres experimenteerde hij met nieuwe variëteiten dahlia's. Zijn nieuwe bloemsoorten kenden vlug een grote bekendheid en Horticultuur Nagels werd geregeld aangezocht voor tuinaanleg en tentoonstellingen..
De nationale en internationale uitstraling bleef dan ook niet uit. Vanaf 1885 behaalde Nagels omzeggens elk jaar een ereprijs waaronder tal van gouden medailles in eigen land en in het buitenland (waaronder de floraliën van Amsterdam, Genève en Milaan en de Bundesgartenschau van Keulen).

De bomen- en bloemensite van Nagels was een uitgestrekt gebied van ruim 30ha en strekte zich uit tussen de Laarstraat, Heistraat, de spoorweg (huidige R11) en Berkenlaan/Cederlaan.
In een Franstalige catalogus uit 1900 werden *"les amateurs de fleurs"* uitgenodigd voor een bezoekje aan *"Horticulture Nagels à Wilryck, surtout au mois de septembre, alors que plus de* ***25.000 dahlia's*** *sont en fleurs."*

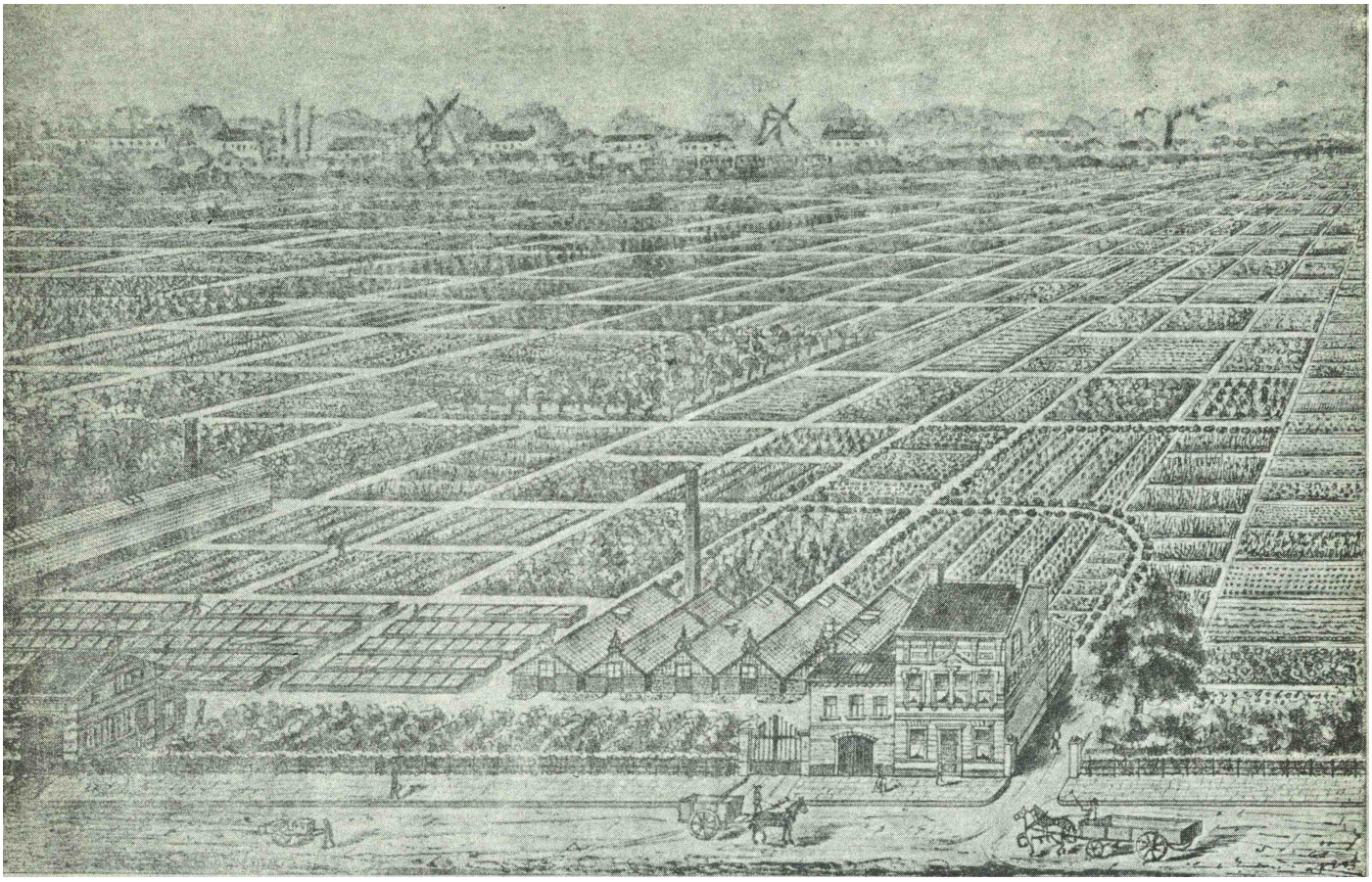

Deze panoramische tekening uit een reclamefolder van 1873 toont de uitgestrektheid van de bloemenkwekerij Frans Nagels. Vooraan het woonhuis met serres in de Laarstraat. Op de achtergrond de Oude Molen (links) en de Schaliemolen (midden). ©Kring voor Heemkunde Wilrica

Na de Eerste Wereldoorlog gaan Frans en zoon Emile (1881- 1962) opnieuw aan de slag maar stelselmatig wordt het tuinbouwgebied in omvang beperkt. Het meest oostelijk deel van het eigendom lag er ongebruikt bij en het was het Antwerps scheepvaartbedrijf Agence Maritime dat Nagels kon overtuigen de gronden te verkopen voor de realisatie van een uitgebreide sportaccommodatie die in 1930 officieel werd geopend. (Deze sportinfrastructuur, met ingang in de Sneeuwbeslaan, is nog steeds in gebruik door SCI, Sportsclubs of India , hoofdzakelijk voor het beoefenen van het cricket). In de jaren '60 wordt het bedrijfsterrein opnieuw ingekrompen door de verkoop van een grote kavel voor de bouw van een tennishal (Tennis Couvert du Rossignol). Op deze locatie bevindt zich thans de parking en de winkelruimte van Colruyt.

Bij het overlijden van Emiel Nagels neemt neef Fernand Joosten de zaak over. Met wisselend succes, om in 1985 het bedrijf op non-actief te zetten bij het besef niet meer te kunnen opboksen tegen de opkomende concurrentie.

Op de nog overgebleven binnengronden werden enkele kantoorgebouwen opgetrokken en in 2010 palmde de Indische Jaintempel het laatste stuk "Nagelsterrein" in.
Op de voormalige site is geen spoor meer terug te vinden van het tuinbouwbedrijf. In de onmiddellijke omgeving wordt met het Frans Nagelsplein wel herinnerd aan de man die Wilrijk op de internationale bloemenkaart zette. (gvn)

Bron: De geschiedenis van het tuinbouwbedrijf Nagels, Jozef Verstappen, paper, 2009

Een actueel weetje

Eén van de honderden dahliavariëteiten die Nagels kweekte, was de 90 cm. hoge cactus dahlia met fraaie goudgele bloemen, brons-oranje naar de toppen. 13 cm grote bloemen aan lange rechte stelen. De naam van deze bloem: Karma **Corona.** Wel virusvrij.

De roos van Bagdad

Toen burgemeester Flor Huysmans op een dag Prinses Paola (onze latere koningin) mocht begroeten, zei hij haar:

Mevrouw,

U bent zo mooi als de roos van Bagdad
U bent zo slank als een gazelle
Uw ogen zijn zo blauw als het blauw van de Donau
Uw lach klinkt o zo helder

"*Och,*" antwoordde Paola "*gij zijt een dichter maar wat is de roos van Bagdad?*"

Flor, die altijd een antwoord klaar had: "*dat is een zeer mooie roos die gekweekt werd door Nagels, een internationaal vermaard bloemenkweker uit Wilrijk. Mijn lieve gemeente is u allicht bekend want uw zoon Laurent heeft er tijdens zijn studententijd verbleven.*" Prins Laurent, zoon van Koning Albert en Koningin Paola, studeerde einde jaren '70 aan het Pius X -college. Hij verbleef in de Neerlandwijk, bij een leraar van het college.

Later bekende Huysmans ootmoedig dat hij het Nagelsverhaal ter plaatse had verzonnen. Trouwens, bloemenkweker Nagels was internationaal bekend, maar niet om de rozen, wel om zijn dahlia's.

Flor Huysmans (1908-2000) was de laatste burgemeester (1979-1982) van Wilrijk.(gvn)

Wilrica : binnen en buiten

Woensdag 25 maart – Dienstencentrum Oversnes
Voorstelling. Wilrijk: oorlog, bezetting, bevrijding
UITGESTELD

Op 4 september vorig jaar hield Hugo Cassauwers een lezing over de oorlogstijd, bevrijding van Wilrijk en de bevrijdingsnaweeën. Wij wensten deze avondpresentatie te herhalen in samenwerking met DC Oversnes.(zie Wilrica Nieuws dec. 2019)

Door de maatregelen ter bestrijding van het corona-virus, zijn wij genoodzaakt deze presentatie uit te stellen naar een later te bepalen datum.

Donderdag 14 mei - 15u. – Dienstencentrum Oosterveld, Groenenborgerlaan 195
Voorstelling. Je straatnaam is een houvast

We staan er niet altijd bij stil vanwaar de naam van de straat waar we wonen vandaan komt en nochtans, hoe dikwijls heb je die straatnaam al neergeschreven, getikt, geprint. Uw straatnaam is een houvast, een deel van je identiteit.
Onderzoek bevestigt dat het merendeel van de stedelingen niet weet waaraan hun straat de naam te danken heeft. Wilrica-bestuurslid Gilbert Van Nuffel maakt een schets van het ontstaan van straatnamen, over de procedure en de regels die verbonden zijn aan het geven van een straatnaam, aangevuld met enkele Wilrijkse bijzonderheden en anekdotes.
Inkom: gratis. Wel inschrijven d.m.v. info@wilrica.be of telefonisch bij DC Oosterveld 03.431.29.92

Op wandel

Vorige zomer leidde Wilrica-bestuurslid Ken Van Nuffel (tevens voorzitter Willemsfonds Wilrijk) heel wat belangstellenden rond door de Wilrijkse wijken Hoogte en Park.

Hij herhaalt deze wandelingen van ongeveer twee uur:

zondag 26 april door Park, een karakteristieke wijk met een staalkaart aan architecturaal en landschappelijk schoon.

zondag 3 mei door de wijk Hoogte, een ietwat minder bekende woonbuurt met interessante plaatsen en verrassende weetjes.

Plaats van afspraak voor beide wandelingen: Brasserie Comptoir (hoek Cederlaan/Groenenborgerlaan) telkens om 10u.

Deelname is gratis. Wel inschrijven door middel van een e-mail aan wilrijk@willemsfonds.be of op 0498/734.764

200 JAAR WAPEN VAN WILRIJK

Onder Nederlands bewind ontving de gemeente Wilrijk in 1819 haar gemeentewapen van Willem I, Koning der Nederlanden, en de Hooge Raad van Adel. Het was een wapenschild dat het vanouds gedragen had: *"Zijnde een schild van lazuur beladen met St. Bavon van goud"*. Op een azuurblauwe achtergrond – lazuur is een kostbaar helderblauw gesteente – wordt de patroonheilige van Wilrijk afgebeeld met in de linkerhand een valk en in de rechterhand een opgestoken zwaard.

Besluit van de Hooge Raad van Adel

Een wapen met Sint-Michiel in het schild als tegenvoorstel van Karel van Schorel, kasteelheer van Middelheim, moest het afleggen tegen de traditionele en historisch-heraldisch gefundeerde Sint-Bavo die voorkomt op het oudste zegel van Wilrijk. Dit wapenzegel uit de 16de eeuw is in het bezit van het OCMW-archief van Antwerpen. Het boompje werd mettertijd vervangen door een kerkje.

Een Koninklijk Besluit van 20 juli 1840 in het nog jonge België, gaf de gemeente Wilrijk de bevestiging om het door de Nederlandse Koning Willem I goedgekeurd wapenschild te blijven voeren

Wapenschild van Sint-Michiel

Zegel uit de 16de eeuw

Met de fusie van 1 januari 1983 werd Antwerpen ingedeeld in negen districten. De wapenschilden van de vroegere autonome gemeenten werden nu eigendom van de Stad Antwerpen. In officiële stukken mochten ze niet langer gebruikt worden.

Bij de binnengemeentelijke decentralisatie van 2001, kregen de districten autonome bevoegdheden en dienden zij opnieuw een eigen wapen en vlag te voeren. Wilrijk opteerde voor een gerestyled wa-

Vlag en wapen van Wilrijk

penschild en een nieuwe vlag met horizontale kleuren: "*twee even lange banen met op het midden een witte Sint-Bavo*". Het districtswapen behield de oude omschrijving: "*in lazuur een Sint-Bavo van goud*". Vlag en wapen werden op 23 november 2011 bij decreet door de Vlaamse Regering bekrachtigd. (hc)

Bronnen: Archief OCMW-Antwerpen, Fonds St.-Elisabethgasthuis - Buitengoederen: Wilrijk en Archief district Wilrijk.

De "Glorie van Wilrijk"

't Grom (www.tgrom.be), het museum van levend erfgoed van de Mechelse groentestreek in Sint-Katelijne-Waver, vroeg ons meer informatie over de tomatensoort "Glorie van Wilrijk" die in onze lokale groenteserres werd gecultiveerd.(zie Wilrica Nieuws dec. 2019)

©'tGrom

Wij hadden voor 't Grom geen exact antwoord over de afkomst van deze vlezige, mooi rode tomaat met een milde, licht geparfumeerde smaak. Nabestaanden van vroegere serrehouders bevestigden echter dat een dergelijke tomatensoort werd geteeld in de Wilrijks-Edegemse Wilsonwijk. De serres en een volledige woonbuurt moesten begin jaren '70 plaats ruimen voor de aanleg van de huidige E19-snelweg en de realisatie van het Universitair Ziekenhuis. De nog bestaande vijver (voormalige kleiput) diende als watervoorziening voor de omliggende serres.(gvn)

Van de redactie

Redactieadres: gilbert.van.nuffel@wilrica.be

Vindt u dat onze lokale geschiedenis moet blijven leven, dan kan u Wilrica steunen.
Steunend lid wordt u bij een storting vanaf 15 euro. Erelid bent u vanaf 30 euro of meer. Uw bijdrage kan worden gestort op BE02 7380 0818 8640 – Kring voor Heemkunde Wilrica. Dank bij voorbaat.

De Kring voor Heemkunde Wilrica is geen ledenorganisatie en telt alleen ereleden, steunende leden en sympathisanten die in navolging van de richtlijnen van het Europese Verdrag GDPR in zake het gebruik van persoonsgegevens, de toelating hebben gegeven om hen deze WilricaNieuws toe te zenden. Uw persoonsgegevens worden niet doorgegeven aan derden.

v.u.: Hugo Cassauwers, p.a. Wilrica, Districtshuis – Bist 1, 2610 Wilrijk
redactie : Gilbert Van Nuffel, gilbert.van.nuffel@wilrica.be
vormgeving: Ken Van Nuffel